

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Slav 5065.2.17.5

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

752.

**Ukrainian
Knowledge Society
46 East 7-th Street,
New York, N. Y.**

614
752

БУДКА Ч. 27.

Драма в одній дії.

ІВАНА ФРАНКА.

Л Ї В І В 1902.

Накладом А. Хойнацького

в друкарні Народової.

Slav 5065.2.17.5

74 * 1

74 * 1

6 12 /
Грунт 29
ОСОБИ:

ПАНЬКО СЕРЕДУЩИЙ, будник, літ 50, високий,
в повною стриженою бородою, в синій блузі,
в шапці в ознакою залізничного функціонера.

ОЛЕНА, його жінка, літ поверх 40, згорблена,
зморщена, передчасно зівяла.

ЗОСЯ, їх дочка, літ 18, гарна дівчина, в сільсь-
кім, чистенькім убраню.

ПРОКІШ ЗАВАДА, багатий господарь, вдовець, літ
45, невеликий, кремезний, троха лисий,
зі шпакватими, коротко стриженими вусами.

ГНАТ СИРОТЮК, парубок, літ 24.

КСЕНЯ, жєбруча баба.

Діє ся в нашім часі.

На авансені видно від правої куліси до лівої штреку залізної дороги. Коло правої куліси високий сигналовий стовг, коло лівої рампа і ліхтарня на стовпі. За штрекою піднімасть ся скісно в гору насип також через цілу сцену, а на ньому невеличка площа, до котрої від штреки ведуть сходи з поручем. У глибині сцени залізнична будка з чорним написом на стіні: 27. Перед будкою телеграфічний апарат в формі дощаної, сторцом поставленої домовини, від него йде дріт до будки. В будці два вікна і двері. Над одним вікном видно напис „Каса“. О стіну оперта будкарська кругла віха. По під стіною йде лавка, з боку на право друга. Декорация показує в глибині вид на поле, в далека село між вербами та садами; бокові куліси — вид на поля, полукипки, з права далеко лісок. В протягу акції вечерів.

ЯВА ПЕРША.

Коли має підняти ся куртина, чути гуркіт воза, що переїздить через штреку, лускає батога, крик: вйю! вйю! Коли куртина підносить ся, воза вже не видно, тільки Панько, з люлькою в зубах, замикає рампу. За рампою Гнат з батогом.

Панько, Гнат.

ПАНЬКО.

То на певно вже всі? Ти остатній ідеш?

ГНАТ.

Та кажуж вам, що остатній. (Добуває з ва холяви тютюн і крутить сигаро). От дайте

огнику, коли ласка. З рана з дому вибирав ся, тай забув з собою сїрничків узяти, прийшло ся цілий день коло сїна робити не куривши (Закурює) Тютюн 6, а огню анї руш!

П А Н Ь К О.

Не велика біда, що троха пропустив ся. Менше грошей з димом пішло. Я, парубче, в твоїм віці ще й не знав, як смакує тютюн.

Г Н А Т.

Е, дядьку, ви в моїм віці певно й сном не снили, що колись будете будником при залізницї.

П А Н Ь К О.

Та воно то правда. Поступає сьвіт, нема що казати, тільки не все до доброго.

Г Н А Т.

А я гадаю, що не все й до злого. А по що ви питали, чи вже всі з сїном поїхали?

П А Н Ь К О.

Та бачиш, рампу замикаю. Мушу ще йти на штреку, там три мости оглянути,

бо о девятій тягаровий їде, а зараз за ним поспішний. То як би ще які над'їхали, муїли би чекати, поки не верну.

ГНАТ.

Ну, а хйба ваших нема дома ?

ПАНЬКО.

Та то то й є, що нема. Пішли обіжати до Завади. Напер ся старий рано: конче тай конче ходіть! Поратуйте, мовить, мене сей раз, може й я вас коли чим поратую. Ховай Боже, він і справді нераз стає нам у пригоді. То я й казав своїм іти.

ГНАТ.

Ну, будьте здорові! Не хочу вам часу збавляти. Мої коні також троха відсапали ся. Добрий вечір вам!

ПАНЬКО.

Їдь здоров, небоже! (Гнат відходить).

ЯВА ДРУГА.

ПАНЬКО сам, поправляє люльку, йде горі сходами до будки, відчиняє двері, виносить із сїнїй лопату і ввзявши її на плече йде знов на штреку і починає йти за шанами, деь недесь по

правляючи лопатою насип, стинаючи віле, відгортаючи камінець. Далі зирнувши в напрямі правої куліси підносить лопату в гору, махає нею і кричить:

П А Н Ь К О.

Гей, гей! А чого вас там занесло! От іще погана дівтора, не має де бавити ся, та на штреці! Геть мені насип попсиють! А не підеш ти відтам один з другим, га! (Біжить з піднесеною лопатою і щезає).

Я В А Т Р Е Т Я.

Якийсь час на сцені пусто. По хвилі з противного боку, від рампи, на насипі показують ся ОЛЕНА і ЗОСЯ, з серпами на головах, з вузликами в руках, за ними йде Прокіп.

О Л Е Н А.

Бігме, кумоньку, аж мені прикро! Сама не знаю, як вас дякувати. Не стільки ми вам там і напрацювали... Йй же Богу, яка вже з мене робітниця! А ви нас так ударували, так ударували!...

З А В А Д А.

Е, що там, кумо! ударував, ударував! Гріх би мені був, яв би я таких щирих, таких добрих людей не пошану-

вав. Я вам кажу, ви мене нині так урадували тим, щосьте мене послухали! А того вже, кумо не говоріть, що ви не зробили! Правда, ви слабонькі, але про те жнете добре, а вже що панна Зося!...

З О С Я.

Та яка я вам панна, дядьку Прокпе?

З А В А Д А.

Для мене ти, дівочко, панна. Не гірша від тих, що в панськiм дворі, а може ще й лiпша. (Тимчасом Олена вiйшла до будки, вложила там свiй вузлик і зараз виходить).

О Л Е Н А.

Ну, спасибі вам, кумоньку, щосте нас аж до самої хати довели! Але тепер уже вас так не пустимо. Прошу, зайдіть на хвилечку до середини. Мого старого нема дома, певно пішов штреку оглядати. Ну, та він зараз прийде. Прошу!

ЗАВАДА (сiдаючи на лавці під стiною).

Ні, кумочко! Дякую вам! У вас там тiсненько в будці. А тут так чудово. Сонічко саме на заході, похолодніло трошка, повітря тут у вас на серед пiль чисте.

Ах! Спочину троха. Ніби то чоловік так тяжко не робить, а про те за цілий день набігаєть ся, намотикаєть ся, нагризеть ся то з тим, то з другим, то з десятим, і прийде вечір, то так би й сидів та ди- хав отим божим повітрем та запахом, та тишею.

ОЛЕНА (сідає на другій лавочці).

Правда ваша, кумочку! І я втомила ся! А в будці справді троха душно. Зо- сю, а йди но, сину, та винеси дечого, що- би кума погостити. Знаєш, того вишняку, що два роки тому наливаний! Іди, йди! Тай закуски не забудь, хоч із того, що нам кум сам дав сьогодні. (Зося відходить до будки.

З А В А Д А.

Та що бо ви, кумо? Заходу собі ро- бите, дівчину трудите, а я би обійшов ся.

О Л Е Н А.

Е, ні, то вже зовсім не випадає. Не часто ви нам пороги оббиваєте, а коли вже нині така ваша ласка... Ні, мене би старий убив, як би я вас не приймила, як Бог приказав. Посидьте трошечка, він живо прийде, то побалакаєте. Вечір те-

пий, до села не далеко, а хоч би й що, то старий вас проведе.

ЗОСЯ (тимчасом виносить накритий столик, ставить на ньому хліб, миску з покранним сиром і дві чарки, потім приносить спору фляшку в вишняком. Вона пораять ся мовчки. Завада не вводить із неї очей, очевидячки любить ся нею).

ЗАВАДА.

О, спасибі тобі, Зосенько! Велика рости, на весіле проси!

ЗОСЯ.

Хиба доси не велика виросла?

ЗАВАДА.

Доси ти росла як деревце, як вишенька, все в гору та в гору, а тепер тобі пора інакше рости.

ЗОСЯ.

А то як?

ЗАВАДА.

Як божа пшеничка: з разу колосок зелененький, а потім жовкне, наливаєть ся, золотими зернятками наповняеть ся.

ЗОСЯ (бе його хусткою по голові).

Ідїть, ідїть! От що вигадали! Маю ще час колосити ся! (Відходить).

ЗАВАДА.

Та куди ти, Зосю? А з нами перекусити не ласка?

ОЛЕНА (наливає чарки).

Дайти їй спокій! У неї там ще в хатї робота є, а вона собі й роблячи перекусить. Прошу вас!

ЗАВАДА (торкає чаркою до Олениної, обое пють).

А! От смак! Люблю я ті ваші вишніжки! Чудо, як гарно ви їх умієте робити! А у мене вишень повний сад, та що з того? Прийде літо, достигне того — красота, аж глянути любо. А все для воробців. Так сирі їсти — чи багато їх з'їси? А зробити з того щось чоловік не вмів. Моя небіжка, царство їй небесне, ледво борщ та бульби вміла зварити. Ніби то чоловік у достатку живе, всего має, а про те їсть не ліпше того жебрака. Смаку ніякого не зазнає. Звичайно, коли жінка недотепа! . . .

О Л Е Н А.

Отсей вишняк, то вже моя Зося наливала. Вона у мене ціле господарство провадить. Що я знала, того й її навчила. Та що тото її вчити! Раз побачить і все зрозуміє, всьому лад дасть і ще й ліпше їй усе вдасть ся, ніж мені. Що то, молоді руки! (Наливає Заваді, сей пе).

З А В А Д А.

Славна вона у вас дівчина, кумо! І як вироста! Адже на моїх очах; здається, ще вчора от така дитина була, а нині подивись!

О Л Е Н А.

Вісімнаятий рік скінчить у Покрові.

З А В А Д А.

І радісно і прикро на душі, коли дивлюсь на неї. Аджеж і я міг мати таку доньку. Та що, не дав Господь. Мали ми з небіжкою одного хлопчика, та сей швидко вмер. Як раз був би тепер у тім віці, що ваша Зося.

О Л Е Н А.

Га, щож, божа воля. (Наливає йому).
Прошу вас, кумоньку, не погордуйте ще одною!

ЗАВАДА (не).

Якже! Не погордую. Коли кажете, що се Зося наливала, то якось мені мов аж у двоє ліпше смакує! Аж на серці легше робить ся. Яка то мусить бути радість для мами, мати таку донечку, бачити її день у день, як ходить, пораять ся по хаті, чути її голос, любувати ся нею, як тою квіткою запахуюю!

ОЛЕНА.

Та ви би, кумоньку, й собі подбали про таке! Сего цвіту є по всьому сьвіту. Чому б і вам не мати в своїй хаті такої радости? Ануж, може вам ще тепер доля судила ся? Таже ви ще не такі й старі. Кілько вам буде?

ЗАВАДА.

Та сорок і пять минуло в мясниці.

ОЛЕНА.

Ну, то щож? Гадаєте, що перша ліпша піснацятилітка не піде за вас?

ЗАВАДА.

Та піти би пішла, чому ні? Тільки я бою ся. Піде не за мене, а за мій ма-

ток. Аби з під вінця, почне мною помітати як старою мітлою. От чого бою ся! О біду не трудно, а позбути ся її потому не легко. Як би то так знайти таку дівчину, щоби чоловік був певний, що буде шанувати мене й себе — Господи! Та я би її озолотив! Я би її на руках носив!

О Л Е Н А.

Ай, куме! Таже люде не вовки, а дівчата не вовчиці!

З А В А Д А.

Ідїть, кумо, йдїть! Знаю я їх! От як би така дівчина, як ваша Зося...

О Л Е Н А.

Моя Зося!

З А В А Д А.

Знаєте, кумо, признаю ся вам по щирости, я головно про те й хотїв з вами говорити. Дуже вона менї в око впа-ла. Вже більше як рік, ще від смерти моєї небіжки дивлюсь я за нею і чим раз більше менї подобає ся. І така в мене думка стала: або з нею оженю ся, або з жадною.

О Л Е Н А.

Алеж кумоньку!...

З А В А Д А.

Розуміє ся, кумо, силувати її не хочу. Я хотів би мати на старі літа справді жінку, дружину при собі, а не наймичку, і не таку сороку, щоби чекала, коли я замену очи, щоби посісти мое добро. Богу дякувати, у мене є на чім жити. До тяжкої роботи її не заставляю, аби доглянула мене тай себе — буде з неї. Хозяйства догляну я сам.

О Л Е Н А.

Га, щож, куме! Як би на мене прийшло, то вірте мені, я би своїй дитині ліпшої долі й бажати не могла. (Наливає) Прощу вас, випийте ще одну! Ось мій старий іде. Коли хочете, поговоріть з ним. Почуйте, що він скаже.

ЯВА ЧЕТВЕРТА.

Ті самі, Панько (входить в лопатою на терасу, ставить лопату під стіну, скидає шапку і обтирає піт із чола).

П А Н Ь К О.

Добрий вечір вам, куме!

ЗАВАДА (встає і подає руку).

Доброго здоровлечка! А ми тут у вас з кумою гостимо ся, га?

ПАНЬКО.

Та спасибі, що не гордуєте! А видно, що робітницї вони не мудрі, коли ви їх так вчасно з ниви зігнали.

ОЛЕНА.

Е, кум Завада зовсім мене пристидали. І робити не давали і ще й обдарували так, що аж...

ПАНЬКО (жартом).

Чи ти стара, буває, не напоїла кума деяким любимене, що так до тебе лише? Ей, небого! Вважай! А то ще обнесуть люде, що в будці ч. 27 чарівниця живе!

ЗАВАДА.

Та хоч і не кажіть! А хиба не живе? Ще й яка чарівниця. Ми тут власне про неї з кумою деяким слівцем перекинули ся. Але сідайте лише коло нас. Ви там десь намучили ся, що вам піт цюрвом із чола тече.

П А Н Ь К О (сїдає).

Хоч і не кажіть, як намучив ся. Вже мені те літо! До недавна слоти, повені на-
сипи псували, а тепер оті дїтиска, пасту-
хи, нїяк собі не можуть лїпшої забави
видумати, як брати з насипу каміне і ки-
дати в річку. Чиста напасть моя з ними.
А ще й три містки мусїв оглянути — не
придумаєте, що то за мука! По воді і по
баюрах налазив ся, бо інжинер казав до-
бре обсмотрити, чи де фундамент не у-
шкоджений.

О Л Е Н А.

Ну, то виий і перекуси осьде з ку-
мом, а я піду до хати подивити ся, що
там Зося робить. (Виходить).

Я В А П Я Т А.

Завада, Панько.

П А Н Ь К О (наливає собі і Заваді).

Ну, за ваше здоровлє, куме! (це). Зна-
ете, мені страшенно дивно було, коли ви
сьогодні рано запитали до нас. Від коли
жиємо ось тут у будці — дванацять лїт,
а не пригадую собі, щоб ви коли до нас
загостили. Хоч ми й куми собі і приятелі

і старі знайомі з парубоцьких часів. Ну, та пийте бо! Чи може не вдав ся моїй доньці вишняк?

ЗАВАДА (пе).

Ей, чому не вдав ся! Я вже пю його тай пю. В устах солодко, а на серці все чогось важче тай важче.

ПАНЬКО.

Не говоріть такого! Най Бог відвертає все зле!

ЗАВАДА.

А мені здаєть ся, що від мене все добре відвернув. Особливо сими днями такі мене якісь думки розбирають... Тямите Ксеньку?

ПАНЬКО.

Котру то?

ЗАВАДА.

А тоту чернооку, будникову дочку. В отсій самій будці жила.

ПАНЬКО.

О, чомуж би не тямив? Усі ми парубки в селі дуріли за нею. А вона бестія

всім моркву терла, аж поки десь не наскочила на свого. О, тямлю і до смерти не забуду, як чутка пішла, що в ріці просто будки знайшли втоплену дитину. Гомін по селі, шандари, плач, ведуть мою Ксеньку заковану. Повели і пропала. Не було більше й чутки про неї.

З А В А Д А.

Отсе то й диво. Чи судили її? Як би судили, то було би чутно, адже Самбір не така далела країна. Чи вмерла в криміналі? Чи що в нею стало ся?

П А Н Ь К О.

Але щож вам нараз, куме, так вона пригадала ся? Сеж давна історія, буде зо двацять літ.

З А В А Д А.

Або я знаю! Остатніми днями ні про що инше й думати не можу, тілко про неї. Зажмурю очи до сну, вже вона передомною. Дивить ся на мене своїми чорними, блискучими очима, здаєть ся, аж у душу заглядає. Моргає бровами, пальцем киває, кличе кудись... зриваю ся зо сну, місця собі знайти не можу. А ще чоловік сам у хаті — ну, мука тай годі.

П А Н Ь К О (жартом).

Чи не було там у вас чого з нею тоді? Бо щось дуже сильно вона вам пригадуєть ся.

З А В А Д А.

Та як тобі сказати, куме? Здаєть ся, що було дещо. А зрештою дідько її знає, чи зо мною одним. Тямиш, яка була, як той вюн вертєка, кождому баки сьвітила, а ніхто не міг зрозуміти, де у неї правда, а де жарт. Аж тоді, коли вже показало ся по ній, тоді почала до мене лаштити ся, далі плакати: бери мене тай бери, се твоє! Та я не вірив, а мої старі випхнули її з хати. І знаєш, її вели заковану через село — в самі мясопусти було, а я до шлюбу їхав. Перестріла мене і так на мене поглянула, такими очима, що у мні аж серце ледом стяло ся. До нині того погляду не можу забути.

П А Н Ь К О.

То то й є, молодість буйність! Гай, гай! Хто з нас не має на собі гріха! В житю як на ярмарку, не можна без того, щоб один одному на пальці не наступив. А кому наступили, того болить. Не можна без того!

ЗАВАДА.

Все вже я передумав, куме, та про те не легше мені. Може то самота, бездітність отак під душу підступає. Так знаєш, на чім я зупинив ся?

ПАНЬКО.

Скажіть, то буду знати.

ЗАВАДА.

Хочу оженити ся.

ПАНЬКО.

Ну, щож, Боже помагай!

ЗАВАДА.

Я говорив з твоєю старою, не знаю що ти скажеш.

ПАНЬКО.

Що я скажу? Хибаж се від мене залежить?

ЗАВАДА.

То то, що від тебе. Я хочу твою дочку сватати. Твою Зосю. Може би то не випадало мені старому на таку молоденьку заглядати ся, та що діяти? Кілько вже

роздивляв ся по селі — нема такої ні дівчини, ні вдови, щоби моє серце до неї хилило ся. Виджу то по них, кожда би пішла, але то знаю на певно, що кожда би мені пекло принесла до дому. Лиш твоя дочка одна між усіми — та що я буду її хвалити? Ти ліпше знаєш, яка вона.

П А Н Ь К О.

І я її не буду хвалити. Тільки Богу дякую, що дав мені таку дитину.

З А В А Д А.

Так щож ти кажеш? Буде що з того, що я задумав?

П А Н Ь К О.

Се, куме, як Бог дасть.

З А В А Д А.

Певно, певно. Без його сьвятої волі нічого не буде. Але ми говоримо не про те, що там кому Бог судив, а про те, що наш короткий розум міркує. Чи присилати сватів до тебе?

П А Н Ь К О.

Щож, куме? Скажу тобі по правді, не надіяв ся я твого сватаня. Ти богач,

я бідний чоловік. Не дам за дочкою такого віна, якого би може тобі треба було.

З А В А Д А (схапуєть ся).

Та що ти, куме! Хиба я віна за нею хочу? Чи мені віна потрібно? Аджеж я маю, Богу дякувати, свого досить, дітей ані родини близької нема. Коли хочеш, то я ще й, нині, в інтерцизі все своє добро по своїй голові на неї запишу. Аби тільки мене шанувала, аби мені на старости літ мою пустку зіркою освітила.

П А Н Ь К О.

Га, коли так, то Боже помагай! Знаю тебе не від нині. Чоловік ти чесний, не сувристий, господарний і маю в Бозі надію, що моїй дитині буде добре з тобою. І тобі з нею.

З А В А Д А (кидаєть ся до него, обіймає і цілує).

Кумочку! Любий мій! Бог би твоїми устами говорив! От порадував! От уцасливив ти мене! Коби ще лиш Зося згодилася!

П А Н Ь К О.

О скільки знаю, вона доси про сватанє не думала. А в тім не далеко за

нею й шукати. (Кличе до вікна) Зосю! Зосю!
А ходи но сюди!

ЯВА ШЕСТА.

Ті самі і Зося.

З О С Я (заплакана, втирає очи фартушком).

Чого вам треба?

П А Н Ь К О.

Ого, а се що? Тобі вже якась муха
на ніс сіла? Ти плачеш? Ну, чого мовчиш?
Скажи, що тобі стало ся?

З О С Я.

Та нічого.

П А Н Ь К С.

Ну, то чогож плачеш?

З О С Я (плаче).

Та нічого.

П А Н Ь К О.

От тобі й на. Нічого та нічого. Може
тобі мама сказала, що тут панашко За-
вада про тебе говорить?

З О С Я.

Та сказала.

П А Н Ь К О.

Що хоче тебе сватати?

З О С Я.

Та сказала.

П А Н Ь К О.

Ну, а ти що на те?

З О С Я.

Та нічого.

П А Н Ь К О.

Як то нічого? А от плачеш.

З О С Я.

Та плачу.

П А Н Ь К О.

Значить, не хочеш іти за него?

З О С Я.

Та не хочу.

ПАНЬКО.

А то чому?

ЗОСЯ.

Бо я вже іншому дала слово.

ПАНЬКО.

Ого! А то кому?

ЗОСЯ.

Гнатови.

ПАНЬКО.

Якому Гнатови?

ЗОСЯ.

А отому, Сиротюкови.

ПАНЬКО.

Он як! Чи бач, з ким знюхалась!
Ну, нічого з сего не буде. Що тобі Гнат
за пара? Його на весні до війська візьмуть.

ЗОСЯ (живо).

Не візьмуть. Він у батька одинак.

П А Н Ь К О.

Ну, то все таки мусиш іще чекати
зо три роки, поки з кляс не вийде.

З О С Я.

Не три, а два.

П А Н Ь К О.

Нехай і два. А за кумом Завадою
будеш відразу своя господиня.

З О С Я.

Я ще молода, таточку, можу почекаати.

П А Н Ь К О.

Е, моя дитино, а що, як Гнат за ті
два роки інакше нагадає ся і іншу візьме?

З О С Я.

Ні, таточку, він не такий. Він мене
дуже любить.

П А Н Ь К О.

Ой Зосю! З великої любови так як
із ранного цвїту дуже рїдко потїха буває.
Розуміє ся, я тебе не хочу силувати, але
як твій батько, бажаючи твого добра

раджу тобі: не спускай ся на Гнатові обіцянки, бери долю, яку тобі Бог посилав. Кум Завада чоловік хоч і не молодий, але й не такий уже старий. За старших дівчата замуж виходять і живуть щасливо. А два роки чекати, то довгий час. Ми не зможні, а не дай Боже моєї смерті, то де ти з немічною мамою подієш ся? Подумай про се, дитино моя, бо то не трудно сказати: не хочу! Тут о ціле життя ходить, щоб потому не жалувала. З твого Гната ще не знати, що може бути, а кум Завада чоловік статочний, не змінить ся.

ЗАВАДА.

Знаєте що, кумочку, лишіть нас на хвильку самих, я ще їй скажу своє слово, а тоді най робить як її Бог навчить.

ПАНЬКО.

Добре, добре, Поговоріть собі тут, а я йду ще на штреку подивити ся. (Сходить на авансцену і щезає в напрямі на ліво).

ЯВА СЕМА.

ЗАВАДА і ЗОСЯ.

ЗАВАДА.

Зосю, дитино моя — не гнівай ся, що так до тебе говорю, але ти моглаб бути моєю дочкою. Підійди сюди ближше, сядь собі коло мене і послухай, що тобі хочу сказати.

ЗОСЯ.

Говоріть і так. Я чую добре.

ЗАВАДА (бере її за руку, притягає ближше і садить коло себе на лавці).

Ні, сядь ось тут! Не бій ся! Дай подивити ся на себе! (Заглядає їй в лице.)

ЗОСЯ (відвертає ся і закриває лице рукавом).

Ну, чого вам там дивити ся на мене?

ЗАВАДА.

Скажи мені, дуже тебе любить твій Гнат?

ЗОСЯ.

Або я знаю! Здасть ся, дуже.

ЗАВАДА.

Ну, як він тобі говорить? Присягасться?

ЗОСЯ.

Е, що вам з того прийде? Пригадайте собі, як ви своїй небіжці говорили, коли були молоді.

ЗАВАДА (зітхає).

Ой дівчино, дівчино! Як би ти знала, яке ти болюче місце порушила в моїй душі! Двацять літ тому на тім самім місці, де тепер сидимо, сиділа коло мене інша дівчина, гарна як зірка небесна, Ксенька чорноока, горнула ся до мене, заглядала мені в очи, цілувала мене, присягала ся мені, що до віку буде любити, що не проживе без мене — так як твій Гнат тобі присягає ся. І щож з того? Не минуло пів року, а моя Ксеня пішла в сьвіт з иншим, а я мусів нелюбу дівчину брати.

ЗОСЯ.

Мій Гнат мене не покине! Він не такий.

ЗАВАДА.

Хто знає, дитино? Нині чоловік сам за себе не може ручити, не то за другого.

ЗОСЯ.

І я його не покину, а вам дядку ще раз говорю: шукайте собі іншої пари, бо ви не мій а я не ваша. (Встає і хоче йти геть).

ЗАВАДА (держить її за руку).

Стій, небого! Я ще маю тобі щось сказати.

ЗОСЯ.

Говоріть, бо мені ніколи.

ЗАВАДА.

Ти кажеш: шукайте собі іншої пари. Гай, гай! Не знаєш ти, небого, Прокопа Завади. Не знаєш, що значить у моїм віці шукати собі пари! Отже слухай. Я полюбив тебе, одну тебе на всім світі. Полюбив у останнє в своїм віці, а часом мені здаєть ся, що ти зараз і моя перша любов. Що все, що було доси, то була мрака, дєбра, гущавина, а тільки бачучи тебе я виходжу на ясний, рівний, божий

світ. Остатня любов, дівчино, так як домовина — до віку не змінить ся. Твій Гнат може ще десять разів зрадити тебе, — я не можу ніколи. Та я розумію — молоде до молодого тягне. І я не хочу ані намовляти ані силувати тебе, борони Боже! Тільки хочу дати тобі пізнати, як я тебе люблю. Слухай Зосю — ти бідна, а Гнатові родичі багаті. Чи пристануть вони, щоби Гнат брав тебе?

З О С Я.

Або я знаю? Гнат казав, що бере се на себе.

З А В А Д А.

Так говорить кожний парубок. Не вдоволяй ся тим, жадай, аби зараз вияснив справу.

З О С Я.

Маємо ще два роки часу.

З А В А Д А.

Е, за два роки багато може стати ся. А я тобі кажу на певно, що Гнатові старі не пристануть на те, аби Гнат сватав тебе.

З О С Я (гнівno дивить ся на него).

А! Ви певно самі підмовите їх!

З А В А Д А.

Ні, небого. Але я знаю їх, що то за люде. А хоч би й пристали, то тяжке пекло чекає тебе в їх домі.

З О С Я (плює на бік).

Тфу! На свою голову таке говорить, не на мене! Гнат мене любить, він мене оборонить.

З А В А Д А.

Дай тобі Боже всего найліпшого, але я остерігаю тебе як батько.

З О С Я.

Обійду ся без ваших осторог. Бувайте здорові!

З А В А Д А (задержує її).

Та чекай бо! Ов, якаж ти нетерплива! Я ще найважнійшого не сказав тобі.

З О С Я (гнівno).

Пустіть! Досить того, що доси наговорили.

ЗАВАДА.

Ні, не досить. Я остеріг тебе, а тепер дам тобі доказ, що не так люблю тебе, як твій Гнат, що не туманю тебе словами. Ще сьогодні беру твоїх старих із собою в село, аби в громаді підписали один папір.

ЗОСЯ.

Який папір ?

ЗАВАДА.

Мій запис, що ним я записую тобі половину мого маєтку, поля, худоби, будинків і всего, що маю, і то не по моїй смерті, а від того дня, коли візьмеш шлюб чи з Гнатом, чи з ким хочеш иншим.

ЗОСЯ (стойть мов остовпіла витріщивши на него очи).

Що, що, що ви говорите ?

ЗАВАДА.

Те що чуєш.

ЗОСЯ.

Чи ви жартуєте, чи на правду одуріли ?

З А В А Д А.

Ані жартую, ані не одурів, а сьвяту правду говорю.

З О С Я.

Але коли хочете таким способом зловити мене. —

З А В А Д А (гнівню відкидає її руку, що дотик держав у своїй руці).

Нічого від тебе не хочу, дурна дівчино ! Ось твій батько надходить, я з ним поговорю, а ти йди собі, куди наперла ся !

З О С Я (стоїть пристидана і зворушена).

Слухайте, дядьку !

З А В А Д А (мовчить оперши ся головою на оба лікті).

З О С Я.

Дядьку ! Ви гніваєте ся на мене ?

З А В А Д А (мовчить).

З О С Я.

Слухайте ! Коли ви не дурите мене . . .
І коли не будете силою ні хитроцями

розлучати мене з Гнатом... І коли би Гнат змінив свою думку — добровільно, розумієте... І коли би я... Ну, та що я! Даю вам слово, що в такім разі я готова би вийти за вас (Вибігає).

За той час уже смеркло ся, чути рехкіт жаб, крики пастухів за сценою. Завада якийсь час стоїть на краю платформи, поконець сходів. Панько надходить штрекою і звільна йде горі сходами.

ЯВА ОСЬМА.

Завада, Панько.

П А Н Ь К О (входить на платформу).

Ну, Богу дякувати, я обійшов свою штреку. Все в порядку. Ну, а ви як? Договорили ся до ладу з Зосею?

З А В А Д А.

Договорили. І хочу вас просити, куме, вас і куму, з собою в село.

П А Н Ь К О.

Тепер зараз?

З А В А Д А.

А так, зараз. І так у вас тепер свободний час. А у мене пильна справа.

ПАНЬКО.

Та що там за справа така, що аж ми обоє потрібні?

ЗАВАДА.

Збирайте ся лишень, я вам по дорозі все скажу!

ПАНЬКО.

Га, коли так, то нехай буде й так. Мені там і збирати ся не багато, аби стара була готова. (Входить до будки. Завада тимчасом нетерпливо ходить по подвір'ю перед будкою. По хвили виходять Панько, Олена і Зося).

ЗАВАДА.

Ну, от ви й готові!

ПАНЬКО (до Зосі).

Слухай же, доню. За пів години прийде тягаровий поїзд; ну, сей тут не стає. Як би нас до того часу не було, то виставиш сигнал, що дорога безпечна. А до поспішного ми вже певно вернемо.

ЗАВАДА.

А не будеш тут сама бояти ся?

З О С Я.

О, хибаж то мені першина? Тільки вертайте живо! (Панько, Олена і Завада відходять. Зося дивиться ся хвилю в слід за ними, потім біжить неспокійно до будки, та зараз вибігає знов із неї, вагає в противний бік, іде до рами і вертає назад).

ЯВА ДЕВЯТА.

Зося, Гнат.

Г Н А Т (надходить з правого боку, стає коло сигналового стовпа і свище).

З О С Я (в горі на платформі).

Хто там? Чи ти, Гнате?

Г Н А Т.

Я.

З О С Я.

Ходи сюди! Не бій ся, моїх нікого нема дома.

Г Н А Т (входить по сходах, обнімає Зосю, цілують ся і довго держать одно одного в обіймах).

Зосенько! Зіронько моя! Ти ждала мене?

З О С Я (важко дихаючи).

Ждала.

Г Н А Т.

Що з тобою, дитино? Виглядаєш, як коли би була заплакана?

З О С Я.

Бо плакала недавно. (Тулить ся до него).
Гнатику, соколе мій! Нам грозить розлука.

Г Н А Т.

Що, що? Що ти говориш?

З О С Я.

Правду мовлю. Знаєш, Завада Про-
кіп, отой богач сватає ся за мене.

Г Н А Т.

Отой старий, лисий?

З О С Я.

Той самий.

Г Н А Т.

І щож ти на се?

З О С Я.

Відповіла йому, що не піду за него, бо тобі дала слово.

Г Н А Т (пригортає її).

От гарно! От славно! То десь стїкав ся старий дука!

З О С Я.

Не вгадав, небоже! Зовсім не стїкав ся. Говорив зо мною довго, а так сердечно, так сумно, що менї аж сльози на очи навертали ся.

Г Н А Т.

Дурив тебе, старий лис! Ой, та я йому ноги поламаю, аби знав, як лисим чолом перед молодими дівчатами сьвітити.

З О С Я.

І я з разу думала, що дурив. Колиж бо він не туди заїхав. Слухай, Гнате! Такого і придумати трудно. Потяг моїх старих у село, каже: аби ти знала, що я не дурю тебе, то я ще нині запишу тобі у придане половину всего свого добра: візьмеш шлюб зі своїм Гнатом, тоді прихоть і забирай. Ну, що ти на се скажеш?

ГНАТ.

Та що? Здурів старий Завада тай годі.

ЗОСЯ.

Ба, на тім не кінець! Каже мені далі: „А за се лиш одно мені обіцяй: коли твій Гнат відрече ся від тебе, покине тебе, зверне тобі дане слово, ти вийдеш за мене замож.“

ГНАТ.

О, старий дідько! Чи бач, яку він чортівську лапку заставив на наші душі Ну, і щож ти йому на се?

ЗОСЯ.

Щож я мала сказати? По правді я страшенно перелякала ся тих слів. Адже справді виходить так, як контракт з чортом за душу. Та потім, коли мене запевнив, що не буде тебе силувати ані намовляти против мене, я сказала йому: нехай буде й так. Але ти, Гнатику, не повинь мене! Остерігаю тебе, яка на нас лапка заставлена. Пильнуй ся, соколе мій! Не вір ніяким обмовам! Коли Завада дурить мене з тим записом, то нехай дурить. Сам себе одурить, а мепі до його маєтку

байдуже. А коли справді хоче дати мені придане, то я думаю, що ані ти, ані твої родичі не будуть мати нічого против того.

Г Н А Т.

Боюсь, Зосенько, і Завади і його приданого. Ліпше нехай він собі голову ломить без нас! (Тимчасом, швидко по приході Гната, від рами по тихо ввійшла на сцену Ксеня, в вузлик у руді, в жебрацькій одежі. Вона через весь час тої розмови стояла під стіною в темні м куті. Побачивши на столику свр і хліб, вона вхопила по куснику в обі руки і почала пажерливо їсти мов людина дуже голодна, та рівночасно пильно слухала розмови молодят, що стоять близько авансцени обернені до неї плечима).

ЯВА ДЕВЯТА.

Ті самі і Ксеня.

К С Е Н Я (при остатніх Гнатових словах виступає нанеред).

Амінь сему слову! Нехай ломить голову! Нехай, нехай, нехай ломить!

З О С Я і Г Н А Т (перелякані обертають ся). ?

Сьвят, сьвят, сьвят! А се що таке

К С Е Н Я.

То я, діточки! Бідна жебруча баба.
Не знаєте мене?

Г Н А Т.

А, я вас видів пару разів у селі.
Оришкою вас називають. Ви недавно тут
завандрували.

К С Е Н Я.

Так, так, синку, Оришкою мене на-
зивають, але я властиво Ксеня, Ксенею
мене охрестили, а ось тут, у тій будці,
жили мої родичі.

З О С Я.

Господи! Так се певно про вас мені
згадував Завада!

К С Е Н Я.

Тобі згадував? Ну, щож він тобі
мовив?

З О С Я.

Мовив, що вас дуже любив, а ви
його зрадили і з иншим у сьвіт пован-
дрували.

К С Е Н Я.

Окаянник! Безсумлінний! Я його зрадила, я! Адже я три дні й три ночі як собака скавучала під його порогом, руки й ноги його цілувала, щоб не губив мене, щоби не ломав свого слова, щоби змилював ся хоч над тою дитиною, що я від него під серцем носила. Все дармо. Відіпхнув мене! Його мати поміями мене обливала, його батько палицю поломав на моїх плечех. Га, га, га! З иншим у світ повандрувала! Певно, певно! З шандарами, в кайданах, за те, що втопила ту бідну дитину. О, він масний на слова, щедрий на обіцянки, вміє захопити за серце, розжалобити, до сліз тебе доведе. Але не дай тобі Боже повірити йому за макове зерно!

Г Н А Т.

Чуєш, Зосю, чуєш?

К С Е Н Я (до Зосі).

Я чула, що він тебе сватає. Правда се?

З О С Я.

Та правда. Власне був тут і говорив з моїми старими.

К С Е Н Я.

Знаю, знаю. Яж уже від кількох днів слідком за ним ходжу. Хотіла би ще раз розмовити ся з ним. Хотіла би розповісти йому все, все, що я витерпіла через него. Боже! Як я могла витерпіти! Кайдани, тюрма, потім слабість, потім шпиталь, страшний шпиталь... казали, що я з розуму зійшла. Десять літ мене там мордували, та потім якось випустили. Війшла я там молодую дівчиною, здоровою, сильною, такою як ти, а вийшла зівялою, згорбленою бабою. Куди було йти? Тайком забігла сюди — тата ані мами вже не було, померли. Пішла на заробітки, до Борислава. Робила, поки могла, а далі пішла по жебрах. От так і сюди зайшла. Мушу з ним розмовити ся. Чую, як у моїй душі відновлюеть ся стара рана. Щось там шарпає, кланцає зубами... За щож я терпіла? Для кого мучилась? А він тепер собі нової втіхи шукає, ще й твою молодість занастити хоче! Боже, та не вжеш ти допустити до сего?

З О С Я.

Вспокойте ся, тітко? Що ви говорите? Вас слухати страшно. Ходіть, я вам постелю, переспіть ся, завтра поговоримо.

К С Е Н Я (чим раз палкйше).

Ні, ні! Хто знає, чие завтра! Я чую, що на мене находить щось таке страшне, чорне, безтямне, як тоді було, коли мене з тюрми звязану везли до шпиталю. Господи! Подожди ще хоч деньок, щоб я з ним розмовила ся! Щоб я всі свої муки, все своє розтрачене жите могла зібрати в одно страшне слово, в один позирк, і бухнути ним йому мов сожрою в саме серце!

З О С Я.

Бог з вами, тїтко! Не говоріть так! Ходіть лишень, ходіть!

К С Е Н Я (хапле її за руку).

Слухай, дівчино! Він ще буде тут вині?

З О С Я.

Не знаю. Хиба би хотїв моїх старих відпровадити назад сюди.

К С Е Н Я.

О так, так! Він буде тут. Я знаю. Я чула, як він говорив з твоїми старими стежкою йдучи... Я вас відпроваджу —

казав. О, він такий! Як угледів собі жертву, то буде довкола неї крутити ся день і ніч, не спочине, доки не затопить пазурів у душу.

З О С Я.

На щож вам його тут?

К С Е Н Я.

О! Тут нам найліпше розмовити ся. Тут моє слово буде в двоє, в десятеро важке і зрозуміле. Га! Слухай! Коні ступонять?

З О С Я.

Ні, се тягаровий поїзд десь далеко гуркоче. По роєї з далека чути.

К С Е Н Я (до Гната).

А ти, парубче, чого став? Не бій ся нічого! Люби ся з нею, а слова не ламай. А тепер іди відси! Іди геть! А зрештою як хочеш. Тільки мені на очи не показуй ся. З далека ти дуже подібний до него, такого, як був тоді. Особливо шия. Тікай, бо мене так і кортить вшити ся в неї пальцями і дусити, дусити, дусити — А!

Г Н А Т (хрестячись поступає в зад).

Зосю! Бережи ся! Вона божевільна.

К С Е Н Я.

Не бій ся нічого, дівчино! Не бій ся! Я божевільна, але ще при розумі. Не дай Боже зовсім збожеволіти! Але слухай, я тобі щось скажу! (Нахиляє її голову до своєї, голосно). Ходи зо мною до хати! Я там тобі маю щось сказати.

З О С Я.

Зараз, тіточко, тільки мушу вперед засьвітити лампу і наставити сигнал. Швидко поїзд над'їде.

К С Е Н Я.

Ні ні, нехай се зробить парубок, а ти ходи! (Тагне Зосю до будки і запирає двері).

ЯВА ОДНАЦЯТА.

Г Н А Т (сам, стривожений стоїть нерішучо, не знає що робити).

З О С Я (з середини).

Не бій ся, Гнате! Засьвіти лампу настав сигнал. Я зараз вийду.

ГНАТ.

(Бере з під будки драбину, засьвічує лампу, наставляє сигнал і знов надслухує. По хвилі виходить Зося).

Зосенько, се ти ?

ЗОСЯ.

Я. Не бій ся нічого.

ГНАТ.

А де тота божевільна ?

ЗОСЯ.

Лягла в сінях на соломі. Чень засне. А як прийде Завада, то казала себе збудити (За сценою чути стук кроків і голосне капляне). Ой Господи! Та невже се він? А деж мої старі? Біжу до хати, сховаю ся. Ти також сховай ся, Гнате! Тільки не відходи, бо мені чогось страшно.

ГНАТ.

Не бій ся! Я тут за углом у тіни сховаю ся. Та онде мабуть і твої старі з заду йдуть!

ЗОСЯ.

Ну, Господи тобі слава! (Вбігає до будки і замикає за собою двері. Гнат щезає за глом).

ЯВА ДВНАЦЯТА.

ЗАВАДА (сам, п'яний, та держить ся
ціпко на ногах).

Е, поки там старий Панько зі своєю
Оленою дотюпають, то я тимчасом зі своєю
пташечкою хоч двома трьома словами
перекину ся! (Кричить до вікна.) Зосю! Зо-
сю! Се я! Завада! А за мною зараз твої
старі йдуть! (Пробує двері). Ов, зачинені!
Зосю! Що се таке? В хаті сьвітить ся,
а нікого не видно ані не чути! Зосю!
Зосю! Відчини! Се я, Прокіп Завада!

ЯВА ТРИНАЦЯТА.

Двері відчиняють ся, входить Ксеня одягнена
як дівчина.

КСЕНЯ (тихо).

Прокпе! Де ти?

ЗАВАДА (не пізнавши її наближаєть ся).

От збиточна дівчина! Двері заперла
і не озиваєть ся! Ну, якже ся маеш?

КСЕНЯ (глухо).

Прокпе!

ЗАВАДА (відскакує).

Боже! А се що? Та сама хустка...
Та сама спідниця... Та сама корсетка...

КСЕНЯ (прискакує і хапає його в обійми,
вищить).

Се я, Прокопе! Ксеня! Твоя люба!
Твоя олинока! Та сама, котру ти віді-
пхнув як собаку! Котру жандарми в кай-
данах вели! Котру десять літ у ши-
талі катували! (Нахиляє ся до його уха і кри-
чить що сили). Прокопе! Де ти?

ЗАВАДА (паде зомділий).

КСЕНЯ (нахиляє ся над ним).

Ага! Бачиш! А ми таки здибали ся!
І де? Ось тут на тім самім місці!...
(Підводять його). Подивись лишень! На отсій
лавочці ти присягав мені, що нікого не
любиш крім мене, що не будеш жити без
мене! Прокопе! А ось тут (тягне його з со-
бою в противний бік) ось тут росла бузина—
цвила тоді, пахощами повітре наповняла
— і ми обое — Прокопе! Тямиш, що тут
було?

ЗАВАДА.

Господи! Ратуй мене! (Хоче вирватись
від неї, та вона з чим раз більшим зав'язтем дер-
жить його).

К С Е Н Я.

Стій! Не втікай! Ми ще не все бачили! Я ще маю показати тобі одно місце! Он там, над річкою, на закруті! Ходи, ходи! Там ще певно кровава калюжа від тоді буде! (Тягне його до сходів).

З А В А Д А.

Ні, ні, ні! Не хочу! Пусти мене!

К С Е Н Я.

Пустити тебе? Га, га, га! Тепер нагадав ся? О, ні! Не пущу! Сам Бог з неба не вирве тебе з моїх рук! Ходи! Ходи! (Обоє шарпають ся на верху сходів. Тимчасом гуркіт поїзду чути чим раз голоснійше за сценою).

З А В А Д А (знемагаючи).

Гвалт! Ратуйте, люде! Хто в Бога вірує!

К С Е Н Я (затулює йому рот).

Мовчи, проклятий! Мовчи! Мусиш зо мною! Далі! (Шарпає скажено, обоє сточують ся в няз по насипі на штреку).

З А В А Д А (піднімаючись на коліна)-

Господи! Поїзд надходить! Куме!
Куме, ратуй!

К С Е Н Я (всакає йому на шию, валить на землю і притискає голову до шини).

**Мовчи! Мовчи! Бачиш калюжу крови?
Бачиш калюжу крови? Пий! Пий! Пий?**

П А Н Ь К О (прибігає на крик, стає на краю насипу і хапає віху в руки).

А се що таке? Хто там на штреці?

З А В А Д А (хрипить).

Куме! Ратуй!

П А Н Ь К О.

Господи! Поїзд надходить! (Кричить махаючи віхою). Гов! Гов! Гов! (З правого боку серед гуркоту показують ся червоні ліхтарні і чорний тулуб локомотиви. Вона наближаєть ся без упину. Панько кричить: Гов! Гов! А далі кидає віху і хапаючись за голову кричить: За пізно! За пізно!

Заслона спадає.

